

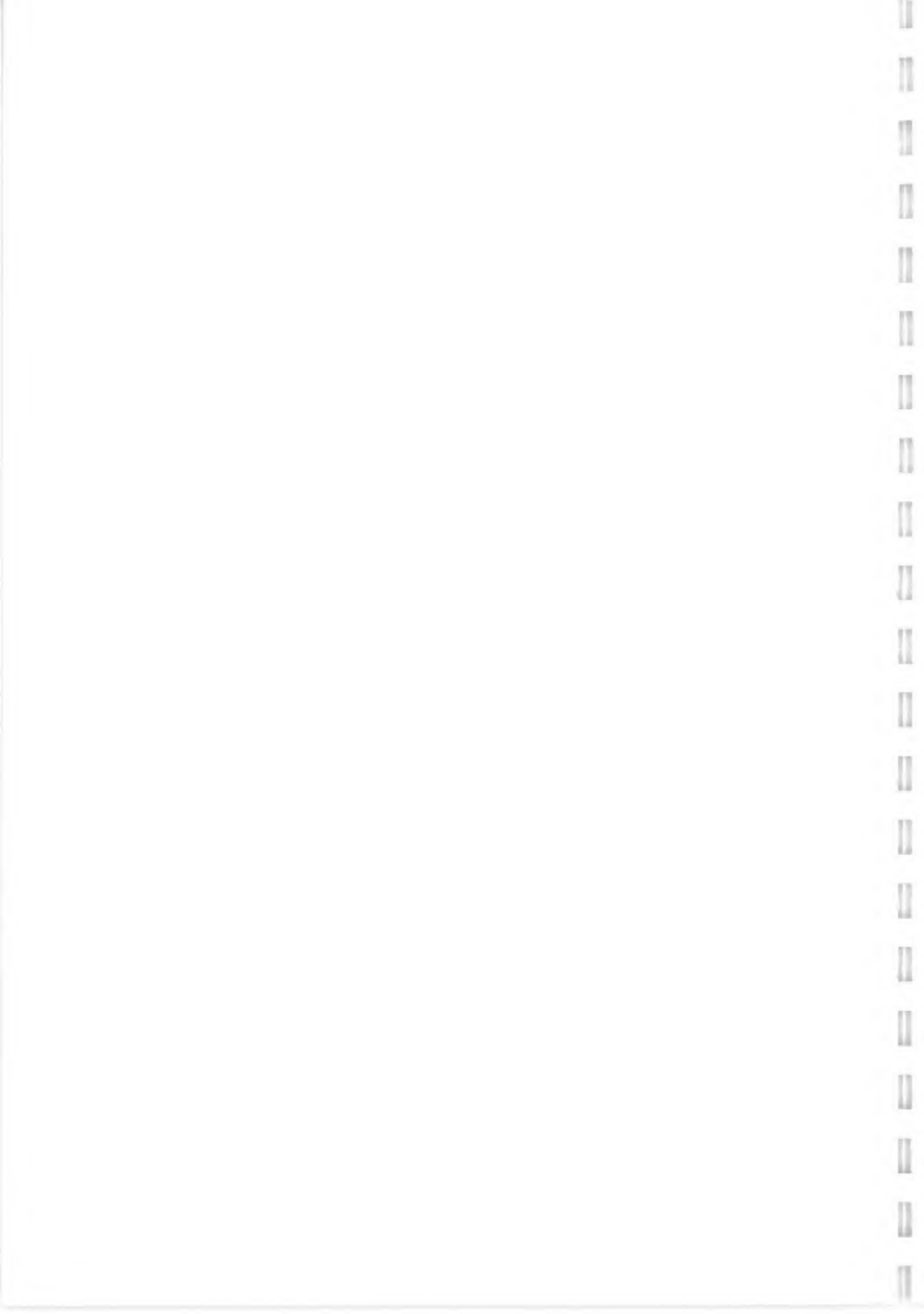
# KNNV

R7 Kalk-Eifel

8 – 12 juni 2006



Joop Vrielink  
Patrick Hommel



## **De geologie van de Kalk-Eifel: een beknopt overzicht**

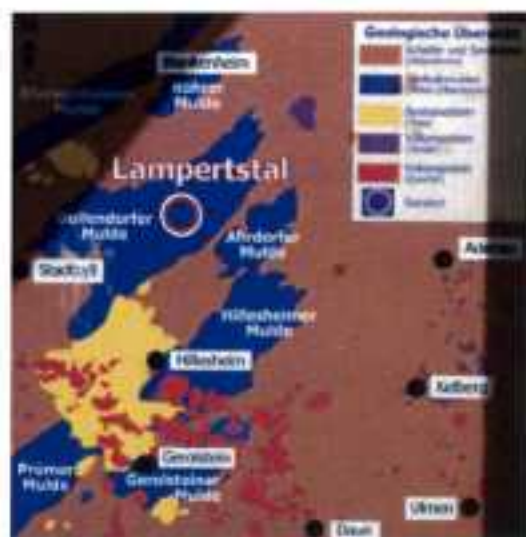
*Patrick Hommel (oktober 2006)*

In geologische opzicht is de Eifel een echte lappendeken. Gesteenten uit vrijwel alle belangrijke geologische tijdperken komen er aan de oppervlakte, te beginnen met 'schisten' uit het oeroude Cambrium (circa 500 miljoen jaar geleden) en eindigend met rivierafzettingen uit ons eigen tijdvak, het Holoceen. In vergelijking tot het overgrote deel van ons land, dat pas in de voorlaatste ijstijd of nog veel later werd gevormd, is de Eifel dus veel gevarieerder en vooral veel ouder. Het onderscheiden van al die verschillende soorten gesteenten is werk voor specialisten, maar één kenmerk van de geologische geschiedenis is voor iedereen duidelijk te herkennen. De honderden, vaak hoog boven het omringende landschap uitrijzende oude vulkaankoppen geven aan dat vulkanisme een heel belangrijke rol heeft gespeeld bij de ontstaansgeschiedenis van deze streek. Bijzonder is dat deze oude vulkanen niet in één keer zijn ontstaan maar in verschillende, in de tijd ver uiteen liggende perioden. De jongste vulkanen zijn 'slechts' 13 000 jaar oud. Dat wil zeggen dat de eerste Eifel-bewoners nog getuige moeten zijn geweest van hun ontstaan! Ons excursiegebied – de 'Kalk-Eifel' lag net buiten de echte 'Vulkaan-Eifel', maar vanaf de wat hoger gelegen excursieterreinen waren steeds diverse uitgedoofde oude kraters zichtbaar. Vooral het silhouet van de iets verder naar het oosten gelegen Aremberg (623 m) werd al snel een vertrouwd beeld.

Ondanks de grote variatie aan gesteenten en terreinvormen is - door de oogharen gezien - de geologische opbouw van de Eifel en vooral die van de Kalk-Eifel niet heel ingewikkeld. In het grootste deel van gebied domineren namelijk gesteenten uit één tijdvak: het Devoon, dat zo'n 360 miljoen jaar geleden eindigde. Tijdens het Devoon werd de Eifel grotendeels bedekt door een uitgestrekte binnenzee. Op de zeebodem werden in de loop der millennia tot meer dan tienduizend meter dikke pakketten, door rivieren aangevoerde sedimenten afgezet. Onder invloed van hun enorme gewicht veranderden deze sedimenten geleidelijk in vast gesteente. Het karakter van de afzettingen en dus ook van het daaruit ontstane gesteente veranderde echter in

de loop van de tijd drastisch. Zandige en kleilige afzettingen uit het Onder-Devoon veranderden geleidelijk in relatief kalkarme zand- en leisteen. Daarbovenop ontstonden uit jongere sedimenten dikke pakketten harde kalksteen. Als het daarbij gebleven was, zou nu de hele centrale Eifel een groot kalkgebied zijn, maar dat is duidelijk niet het geval. Direct na het Devoon begon namelijk door bewegingen van de aardkorst het hele immense pakket devonisch gesteente te plooien. Hierbij ontstond een berglandschap met systematisch zuidwest – noordoost georiënteerde dalen en kammen. Latere erosie vlakke dit gebergte weer grotendeels af, waarbij op de meeste plaatsen de bovenliggende kalksteen verdween. Alleen in de diepste plooien bleef de kalksteen gespaard en dit verklaart het huidige patroon van smalle evenwijdige banen met een ondergrond van kalksteen in een overwegend kalkarme, zure omgeving.

In de paar honderd miljoen jaar die volgden op de afvlakking van het plooingsgebergte gingen zich opnieuw beken en rivieren insnijden en zo ontstond uiteindelijk het reliëfrijke Eifel-landschap zoals wij dat nu kennen. Merkwaardig is echter dat bij het ontstaan van de huidige bergen, dalen en hoogvlaktes het oorspronkelijk geologisch zebra-patroon nauwelijks een rol speelde. Het huidige reliëf heeft dus weinig te maken met de geologische voorgeschiedenis. Toch zijn de banen met kalksteen in de ondergrond ook voor de niet-ingewijde gemakkelijk te herkennen. Het zijn gebieden met een uitgesproken eigen karakter, elk meerdere kilometers lang worden en consequent zuidwest – noordoost georiënteerd. In het Duits worden ze Kalkmulde genoemd. Tijdens onze excursie bezochten wij de Kalkmulden van Sötenich (met de Kuttenberg), van Blankenheim (met de Froschberg) en van Dollendorf (met o.a. de Möschelberg, de Hirschberg, de Kalvarienberg en het Lampertstal).



Heel opvallend is dat de vlakkere delen van een Kalkmulde steeds veel minder bosrijk zijn dan de omgeving. Dankzij hun relatief hoge bodemvruchtbaarheid zijn de kalk-

verweringsgronden van de Mulden namelijk al eeuwenlang in agrarisch gebruik. Daarbuiten lagen voorheen vooral veel 'woeste gronden', die – net als bij ons gebeurde – rond de vorige eeuwwisseling grootschalig werden bebost. Kenmerkend voor een Kalkmulde zijn ook de steile hellingen waar de kalksteen vlak onder het maaiveld ligt en waar – zoals u in de hierna volgende verslagen kunt lezen - een bijzonder rijke kalkflora te vinden is, zowel in de hellingbossen als in de kalkgraslanden.

Uit de verslagen die volgen zal blijken dat de kalkgraslanden van de Eifel heel anders zijn dan wat wij aan kalkgraslanden uit Zuid-Limburg gewend zijn. De verschillen worden niet alleen veroorzaakt door het meer continentale klimaat van de Eifel, maar ook door eigenschappen van de kalksteen zelf. Anders dan de Limburgse mergel is



de dolomitische kalk uit het Devoon bijzonder hard, verweert erg langzaam en is ondoorlatend voor water. De combinatie van al deze factoren zorgt vooral op steile zuidhellingen voor een extreem milieu waar soorten als Blauwgras, Zonneroosje en Kogelbloem optimaal gedijen. Merkwaardig is

daarbij dat ondanks de ondoorlatendheid van de kalksteen ook veel beekdalen erg droog zijn. De reden is dat de ondergrond door barsten en dolines ('geologische orgelpijpen') sterk gedraineerd wordt. Zoals wij in het Lampertstal zagen, kan zelfs een hele beek door zo'n verdwijngat worden opgeslokt!



Eine Bachschwelle (1) im Blockbild

Das Wasser des Baches sickert durch das verkarstete Gestein in einen unterirdischen Wasserleiter (2).

Dieser leitet es zu einer Karstquelle (3).

Das Bachbett (4) hinter der Bachschwelle fällt trocken.

## Donderdag 8 juni 2006

Het was zover, vandaag begon de R-7 Kalk-Eifel reis van de KNNV. Iedereen is op eigen gelegenheid naar Elst in de Betuwe gereisd. Daar stonden Patrick Hommel en Joop Vrielink al klaar om ons op te wachten. Iedereen was keurig op tijd dus we vertrokken al snel in twee busjes richting Duitsland. De reis is verder prima verlopen. We hebben onderweg, op een



Raststätte, onze zelf meegenomen lunch genuttigd. Zo arriveerden we rond half drie in Hotel Assion in Birgel. Daar werden we hartelijk ontvangen door het echtpaar dat het hotel leidt. Iedereen kreeg een kamer toegewezen en zo gingen we allemaal onze spullen wegbrengen en ons opfrissen.

We waren nog mooi op tijd aangekomen voor een eerste excursie in Birgel zelf. Het weer was prima, het was mooi weer maar niet te heet. Zo reden we even later al weer weg om niet ver van het station te parkeren. We moesten nog een stukje door het dorp naar boven lopen, maar als snel sloegen we een zijweggetje in en begon de kalk-flora-pracht. Steeds weer zagen we nieuwe soorten en hoorde je links en rechts allerlei kreten.



Ook het uitzicht was prachtig. In de verte konden we de heuvel zien waar ons hotel op lag. Na twee uur lopen, kijken, krulpen, fotograferen en vooral genieten, zijn we terug gewandeld naar de busjes die ons weer naar het hotel brachten. Het terras voor het hotel was heerlijk, evenals het bier. We lieten ons de eerste drankjes goed smaken. Er

zouden er nog de nodige volgen de komende dagen.

Om half zeven kregen we in de eetzaal het diner geserveerd aan een lange tafel. Voor de vegetariërs was het een beetje mager, maar als het bij deze keer zou blijven vond niemand dat erg. Na het eten gingen we weer terug naar het terras, daar werd druk gepraat en gedetermineerd. Maar vroeg of laat werd het rustiger omdat iedereen naar zijn of haar kamer ging om te slapen en terug te kijken op een heerlijke start van een weekend dat nog veel belofde.



**Vrijdag 9 juni 2006**

Vlinders, vogels, bloemen, en planten, bomen, mensen en andere zoogdieren. De natuur is een feest. Onderweg naar het gebied, dat we vandaag zullen bezoeken, zien we veel brem. Het Eifelgold wordt het hier genoemd vertelt Patrick. Patrick en Joop brengen ons deze dag



naar

het dal van Mirbach en het Lampertsdal. De busjes worden geparkeerd aan de voet van een heuvel. Op de heuvel staat een kerk en een Meiboom.

Omhoog lopend zien we diverse bomen waaronder een schitterende Iep, aan de rand van het kerkhof. Vanaf het kerkhof wordt geroepen. Patrick snapt



onmiddellijk waar het om gaat en hij snelt erheen. Een oude dame vraagt hem haar gieter te dragen. Samen geven zij de bloemen op de graven van haar man en schoonzuster, water. Wij wachten geduldig tot Patrick zijn sociale werk heeft gedaan. We komen nu in het gebied dat Patrick bedoelt voor vandaag.

Links en rechts adembenemende soorten. Er worden juichende kreten gehoord. Patrick roept, "Ja kijk daar komen we hier voor vandaag". Die kreet horen we vandaag vaker. Het gebied waar we door wandelen is deel van een beekdal en ligt in een groot kalkgebied. Het beekdal loopt geleidelijk van Mirbach tot aan de Aar. De beekjes bevatten geen water



meer, dit verdwijnt al snel onder de grond. Het bijzondere dat er is en we niet zien is water (Karstgebied). Elders op onze tocht deze dag zien we toch nog hoe het water onder de grond verdwijnt. En op een volgende tocht een paar dagen later, zien we in het bronnenbos waar het water ophoog komt. Patrick vertelt er zeer boeiend over, en zoals beloofd zal hij dit in dit Eifel-verslag nader toelichten, gelukkig. Er vliegt een Rode wouw over roept Joop en hij ziet een ree in het veld een en ja dat is dan ons 2e zoogdier vandaag (behalve de mensen). Tot de 1ste soort behoren de kalfjes aan het begin van onze wandeling, waar ik niet met droge ogen naar kan kijken. Zeker niet op de terugweg, wanneer ik hen weer zie

staan in hun enge kleine hokjes met nauwelijks een paar meter ervoor om in te staan, in de zon. Joop roept ons weer en daar zien we ons 3e zoogdier, een vos. Wat een prachtig dier. In de loop van de wandeling komen we een hagedisje tegen, welke weet ik niet, want hij verdween razendsnel. Hiervan had ik er



eigenlijk meer verwacht. We horen de Zwartkop en de Roodborst en zien de Putter en de Huis-en Boerenzwaluw. Van alle vlinders, vooral blauwtjes, spant de Koningspage, de kroon. De noord helling en bosrand van het gebied laten ons van de ene verbazing in de andere vallen. Wat allemaal nu weer op mijn netvlies komt is geweldig, maar vooral een klein varentje (Zwarte steenbreek) heeft zich op een steen geïnstalleerd en vergeet ik niet meer. Bergnachtorchis (*Platanthera chlorantha*), Bleek bosvogeltje, (*Cephalanthera damasonium*) en andere orchissen staan er volop. Vervolgens vele ander schoonheden zoals Bella Donna (zie plantenlijst).

Patrick is bang, dat de wei, waar we naar onderweg zijn gemaaid zal zijn, gezien de ijver



van de boeren met dit mooi droge weer. Maar gelukkig is de wei met zijn bloemenzee in volle glorie. Met open mond sta ik hier, dit zijn de weiden waar je van droomt. Glanshaver hoiland noemt Patrick het. Langs de kanten staat volop Herfsttijloos en midden in het veld o.a. een groepje Zwarte Rapunzel, Kluwenklokje,

Veldsalie, Margrieten en daar tussendoor gestrooid Gewone berenklaauw en Fluitenkruid. Om aan de overkant een Lunchpauze te houden en daarna de andere helling terug te bekijken, moeten we in ganzenpas door dit veld lopen. Zachtjes zeg ik sorry, tegen al dit moois. De lunch maken we





's morgens tijdens het ontbijt zelf klaar. De familie Assion zorgt goed voor ons. Heerlijk Duits



brood en harde broodjes, kaas , worst, fruit, sap en zelfs een reepje chocolade. Na de lunch gaat de terugweg dus langs de zuidkant van het dal. Hier vinden we nog bijzondere soorten als Nachtsilene, Bloedooievaarsbek en Bolletjeskers. We horen, dat de Bolletjeskers ooit in Nederland door Joop werd ontdekt en wel in de Wieringermeer. We genieten en de sfeer is zo goed als een goede sfeer maar kan

zijn.

Teruggekomen bij het Hotel worden we verwelkomd door het geluid van de Braamsluiper en zien we de Zwarte roodstaart (en zijn nest). Het bier smaakt, en de Flora's en andere boeken komen op tafel. En voor en na het diner wordt er driftig gedetermineerd en gezellig gepraat. Ik heb vooral veel respect voor Ger (van Zanen) zoals hij alles noteert en napluist, super! Kortom een verrukkelijke dag.

Petra Sloof-Spijker  
Noordlangeweg 29  
4486PR Colijnsplaat  
0113 695431

## Zaterdag 10 juni 2006

Even na negenen vertrokken we met twee busjes richting Alendorf. Dit dorp ligt in een dal tussen drie koppen (bergen, de Kalvariënberg, Eierberg en de Hämerberg) met kalkgrasland en Jeneverbes struiken. We parkeerden bij de begraafplaats waar militairen uit de beide wereld oorlogen begraven liggen. Patrick vertelde ons dat de opmars van de Amerikanen, in



de tweede wereld oorlog, door deze streek ging. Het was de route van de Ardennen naar de Rijn en er is dan ook hevig gevochten. Tegenover de begraafplaats is de Kalvariënberg. Er is een breed pad omhoog met daar langs een kruisweg statie. Wij gingen langs de onderkant omhoog met veel Hazelaar aan de kant van het dorp, deze Hazelaarbosjes zijn een restant van

geriefhout bosjes waarvan het hout vroeger voor allerlei doeleinden werd gebruikt o.a. door bakkers die er hun ovens mee stookten.

Wim vond hier een vuurzwam voor zijn verzameling, het was de Boomgaardvuurzwam, die op een dode Sleedoorn groeide. Ijdens de koffie pauze was er een discussie over Slangenkruid, was het nu Slangenkruid, of toch niet?

Op weg naar boven zagen en hoorde we



de Geelgors en we zagen drie roofvogels tegelijk, een Rode wouw, Torenvalk en een Buizerd. En natuurlijk ook veel planten, uitgebloeid waren de Sleutelbloemen en het

Wildemans kruid, volop in bloei Paardenhoeftklaver, Zonneroosjes, Vleugeltjesbloem, Bergnacht orchis en Bevertjes, en nog veel meer. Op de top vond Atte een vreemde soldaat, het was een soldaat met poppen kenmerken. Kijk in de plantenlijst voor de uiteindelijke benaming van deze orchis. Ook op de top zagen we een koninginnepage aan hill topping doen, dat is



rondjes vliegen tot er een vrouwtje op je af komt. Jammer genoeg zagen we niet veel vlinders dit komt waarschijnlijk omdat het de afgelopen tijd erg koud was. Na de lunch gingen we langs de kruisbeelden naar beneden, twee deelnemers besloten bij de busjes te blijven, de rest begon aan een wandeling die een grote boog maakte om de Kalvariënberg

en gedeeltelijk door het Lampertstal ging. We wandelden eerst door het boerenland langs akkers daarna door een zijdal van het Lampertstal met bosjes en kleine landjes. Patrick vond zijn Damastbloem en moest even ruiken, zelf twee keer ook nog voor een foto. Daarna kwamen we weer in het Lampertstal op de plek waar we gisteren ook waren en waar de Bolletjeskers groeide. We staken het dal over en bij een bruggetje zagen we de beek in de



grond verdwijnen en toen werd de historische vraag gesteld: "Waar blijft het water?". Zouden we nog antwoord op deze vraag krijgen? Voor Patrick een weet voor ons een vraag. We wandelden door het dal terug naar de busjes en gingen snel op huis aan naar de koele Bit. Na het diner, wat weer goed verzorgd was, maakten we nog een wandeling op de

Hirdenberg. Het is een gebied waar aan natuurherstel wordt gedaan, er wordt bos weggehaald en de bloemrijke hooilanden herstellen zich snel. We zagen onderweg een Klauwier die op insecten aan het jagen was. Ook zagen we veel Bergnacht orchissen, helaas ondanks veel zoeken moesten we naar bed zonder de Welriekende nachtorchis gezien te hebben. Maar daar heeft niemand van wakker gelegen.



Corrie van Kralingen.

**Zondag 11 juni 2006**

Vandaag gaan we antwoord krijgen op de vraag die al drie dagen gesteld wordt, nl "Waar blijft het water?". Dat betekent dat we na een heerlijk ontbijt en nadat we ons lunchpakket weer gemaakt hebben, weer verzamelen om 9.00 uur bij de busjes. We rijden vervolgens naar een parkeerplaats vlak in de buurt van Blankenheim. Daar



begint onze wandeling in het natuurgebied "Seidenbachtal". Het antwoord laat nog even op zich wachten, want eerst lopen we langs enkele prachtige velden met o.a. Knolrapunzels en vele andere mooie planten. Het is weer een waar genoegen om op pad te zijn. Maar langzaam

beginnen we iets te dalen en wordt de grond ook vochtiger. Patrick waarschuwt dat we een gebied naderen waar veel muggen zijn en het dus verstandig is om iets met lange mouwen aan te trekken. De waarschuwing blijkt niet voor niets, al snel worden de eerste muggenbeten gemeld.

Maar dat weerhoudt ons niet om door te lopen. En dan wordt het duidelijk waar het water blijft. Hier dus. We lopen door een prachtig broekbos met grote Zwarte elzen en berken, allerlei russen, maar ook dotterbloemen. Heel anders



dan de eerdere gebiedjes die Patrick ons heeft laten zien. We lopen verder en komen zo op een weg. Daar is het tijd om te lunchen en zoekt iedereen een plekje langs de



kant. Vlabbij is een oversteek van een beek de Nonnenbach. Al snel loopt de een na de ander die kant uit, want ook daar is veel moois te zien in de vorm van waterdiertjes, vlinders en planten(gemeenschappen).

Maar we zijn nog niet klaar dus we worden uitgenodigd om verder te lopen. Over de weg

door het dal van de Nonnenbach. Doel is een plekje verderop waar mensen kunnen wachten op de busjes. Wie zin heeft, kan met Patrick en Joop teruglopen naar de busjes. Het is dezelfde route terug als heen. Zo verdeeld de groep zich, een deel blijft achter en een deel wandelt mee terug. We doen nog enkele mooie



waarnemingen op de terugweg zoals een veld met orchissen en we genieten nog steeds van de prachtige omgeving. Dan zijn we bij de busjes en rijden we naar de plek waar de anderen zijn achter gebleven. Die staan al klaar langs de rand van de weg, dus het instappen is snel gebeurd. We rijden naar een restaurant een stukje verderop. De KNNV wil ons daar een drankje aanbieden. Petra trakteerde Mimi daar op een heerlijke gebakje vanwege haar verjaardag en toen we die heerlijke taart zagen, konden we het toch niet laten en bestelden we bijna allemaal een heerlijk stuk taart. Na dit feestelijke moment zijn we teruggereeden naar het Hotel. Daar volgde weer het vaste ritueel van douchen en op het terras een biertje drinken en daarna het diner. Na het eten is nog een groep naar een gebiedje gegaan. Patrick hoopte daar nog enkele bijzonder vonden te doen, o.a. de Bokkenorchis. Het geluk was met hem want de groep kwam enthousiast terug, ze hadden een Bokkenorchis gezien. Daarna heeft een groepje nog wat gedronken, maar het werd bedtijd want morgen was het al weer tijd om naar huis te gaan. Het lange weekend was werkelijk omgevlogen.

**Maandag 12 juni 2006**



We vertrokken voor de laatste keer weer vanuit het Hotel, dit keer om weer naar Nederland te rijden. Maar eerst nog een tussenstop voor een mooi gebiedje. Dit is ook een kalkland, maar anders dan de gebiedjes waar we hiervoor waren. En

weer was het een prachtig gebiedje met vele waarnemingen.

Nadat iedereen op eigen houtje of in kleine groepjes nog wat had rond gelopen was er een gemeenschappelijke lunch. Van daaruit zijn we terug gelopen naar de busjes, maar eerst moesten er nog



enkele planten bewonderd worden door een paar mensen die ze nog niet gezien hadden. Maar toen was



het dan toch echt afgelopen. De thuisreis voorliep

zeer voorspoedig en al snel waren we weer in Elst. Daar namen we afscheid van elkaar en viel de groep uit elkaar. Het waren maar vier dagen geweest, maar het leek een week. Zo gezellig was het, zo mooi was het weer en zo mooi waren de gebiedjes die Patrick voor ons had uitgezocht. Het was de eerste keer voor Patrick dat hij een KNNV groep leidde, maar alle hulde. Patrick en Joop, reuze bedankt, want door jullie inzet kunnen we een heel leuke reis aan onze herinneringen toevoegen.

Marijke Groensmit



## Bijlage 1 Vogellijst

Waargenomen vogelsoorten tijdens de reis naar de Kalk – Eifel van 8 tot en met 12 juni 2006.

Knobbelzwaan	Zanglijster
Wilde Eend	Zwartkop
Blauwe Reiger	Grasmus
Buizerd	Braamsluiper
Rode Wouw	Fitis
Sperwer	Tjiftjaf
Boomvalk	Goudhaan
Fazant	Koolmees
Houtduif	Pimpelmees
Holenduif	Kuifmees
Zomertortel	Staartmees
Turkse Tortel	Zwarte Mees
Koekoek	Matkop
Gierzwaluw	Boomklever
Boerenzwaluw	Boomkruiper
Huiszwaluw	Grauwe Klauwier
Groene Specht	Ekster
Grote Bonte Specht	Gaai
Veldleeuwerik	Kauw
Boomleeuwerik	Roek
Boompieper	Kraai
Graspieper	Spreeuw
Witte kwikstaart	Wielewaal
Winterkoning	Huismus
Heggenmus	Ringmus
Roodborst	Vink
Zwarte Roodstaart	Kneu
Paap	Putter
Roodborsttapuit	Eu. Kanarie
Kramsvogel	Groenling
Merel	Goudvink
	Geelgors

Bijlage 2 Enkele planten





## TOTAALLIJST HOGERE PLANTEN

K.N.N.V.-reis 8 t/m 12 juni 2006  
Birgel en omstreken  
(t.N.v. Gerolstein; kreis Daun)

### SOORTNAMEN

De wetenschappelijke namen komen uit Exkursionsflora von Deutschland, auteur Rothmaler (1). Als een soort ook vermeld is in Heukels (4), maar onder een andere wetenschappelijke naam, wordt die er tussen haakjes bijgevoegd. Indien nodig ter voorkoming van verwarring kunnen ook nog extra één of enkele andere synoniemen vermeld worden. De Nederlandse namen komen, indien aanwezig, uit Heukels en zijn voorzien van een soortnaamcode (bv. SL 0952 of FB 2228). Bovendien wordt een toevoeging aangebracht, als de soort in Nederland bedreigd is, in de vorm van één van de vijf codes in de Nieuwe Rode-Lijst (5), nl. GE, KW, BE, EB of VN, of beschermd in de vorm van Besch. Van alle soorten, die niet zo'n officiële Nederlandse naam dragen, wordt een "verzonnen" Nederlandse naam, of in noodgeval de Duitse naam uit Rothmaler, cursief en tussen haakjes in onze totaalijst vermeld. Deze "verzonnen" namen zijn gebaseerd op vier verschillende categorieën van bronnen, in volgorde van voorrang: a, naam al gebruikt (en goed gekeurd) in vorige totaalijsten van buitenlandse KNNV-reizen, b, naam uit Flora van België en Luxemburg (6), c, naam uit oude flora's, platenboekjes enz., d, naam zelf verzonnen uit (vaak als vertaling van) buitenlandse naam of betekenis van wetenschappelijke naam.

### OVER DE VOLLEDIGHEID EN DE BETROUWBAARHEID

In ieder geval is op de eerste twee excursiedagen zogoed mogelijk geprobeerd compleet te schrijven door de samensteller van deze totaalijst, zelfs inclusief alle banale soorten zoals Smalle weegbree, Muurpeper, Grote brandnetel en Kleefkruid. Al spoedig is daar verder van afgezien wegens de enorme grote hoeveelheden van nieuwe soorten. Uiteraard werden nieuwe soorten zorgvuldig ingeboekt en werden wel interessante soorten herhaaldelijk genoteerd. Het gevolg is dat in de kolommen met data (gecombineerd met de bijbehorende locaties) iedere soort minimaal op zijn eerste vondst-datum ingeschreven is, al of niet op daaropvolgende dagen, maar dat hij misschien op nog veel meer dagen gezien is, dan in de kolommen af te lezen is. Vaak was de groep, tijdens de wandeling, nogal wat verspreid; over waarnemingen waarbij de samensteller niet aanwezig was, zijn aanvullende lijsten (lijstjes) of mondelinge mededelingen aangeleverd. Van onze vijf vakantie-dagen zijn nu alle ingeschreven plantensoorten ingeboekt in zeven kolommen (in plaats van vijf), omdat we op 10 juni en op 11 juni telkens twee aparte excursies gehouden hebben, nl. één overdag en één 's avonds (en dan ook op een ander excursieterrein). Voor gegevens daarover zie in LEGENDA: locatie: data boven de kolommen.

Het resultaat is een totaalijst geworden van 307 taxa (grotendeels normale soorten en enkele ondersoorten of verzamelsoorten).

Veel soorten konden door ervaren plantenkenners al in het veld worden benoemd en door de samensteller ingeschreven. 's Avonds werd met behulp van de aanwezige literatuur, o.a. de flora's van Rothmaler (1, 2), Schmeil (3), De Langhe en Heukels, ijverig gedetermineerd, althans op de hele avonden van 8 en 9 juni, want op 10 en 11 juni hadden we immers 's avonds nog een excursie. Het gevolg daarvan is dat nog 73 exemplaren (vooral dus uit 10, 11 en 12 juni) tussen oude kranten in de koffer meegegaan naar Amsterdam om ze daar (opnieuw) definitief te determineren. Dat betreft soorten waarvan in Birgel de determinatie niet goed wilde lukken of wegens tijdgebrek (vooral grassen en zeggen) in het geheel niet gedetermineerd waren, of soorten waarvan, met welk argument dan ook, een hernieuwd onderzoek gewenst was. De in Amsterdam aangekomen vondsten hebben het transport ongeschonden overleefd; zijn daarna gedetermineerd uit Rothmaler, sommige nagedetermineerd uit Heukels, De Langhe of Schmeil; enkele exemplaren zijn gecontroleerd in het Nationaal Herbarium Nederland (voorheen: Rijksherbarium). De meeste zijn daarna bewaard als bewijsmateriaal.

### OVER HET TERREIN EN DE RESULTATEN

Volgens Heukels (4a) (22<sup>e</sup> druk, niet vermeld in de 23<sup>e</sup> druk van 2005 I) ligt de Eifel in de Middeneuropese regio, evenals Zuid-Limburg, terwijl de hele rest van Nederland in West-Europa ligt. Aangezien Heukels' Flora inclusief Zuid-Limburg bevat is het te verwachten dat de plantenlijst van onze KNNV-reis van de Eifel grote overeenkomsten zal vertonen met de Nederlandse flora. Inderdaad zijn van onze waarnemingen van 307 soorten er slechts 15 die niet in Heukels te vinden zijn; 10 van deze 15 zijn wel vermeld in de Belgische Flora van De Langhe. Naast deze 15 vermeldt onze plantenlijst 88 soorten, die weliswaar in Heukels te vinden zijn, maar die in de Rode-Lijst staan (sommige zelfs al verdwenen in Nederland) en/of beschermd zijn en er zijn ook nog 11 met een bijzondere naamcode (met FB i.p.v. SL), bv. door adventief of verwilderd te

zijn. Deze beide laatste twee categorieën horen dus eigenlijk meer in de Middeneuropese regio thuis. De optelsom geeft dan:

15 + 88 + 11 = 114 middeneuropese taxa,

307 - 114 = 193 "Nederlandse" taxa.

#### LITERATUUR

1. W.Rothmaler, 2005: Exkursionsflora von Deutschland; band 2 Gefäßpflanzen; grundband, 19<sup>e</sup> Auflage (Elsevier / Spektrum; Italy)
2. W.Rothmaler, 1995: Exkursionsflora von Deutschland; band 3 Atlasband, 9<sup>e</sup> Auflage (Gustav Fischer Verlag (Jena - Stuttgart)
3. Schmeil - Fitschen 2003: Flora von Deutschland und angrenzender Länder, 92<sup>e</sup> Auflage (Quelle & Meyer; Wiebelsheim)
4. Ruud van der Meijden, 2005: Heukels' Flora van Nederland, 23<sup>e</sup> druk (Wolters - Noordhoff, Groningen)
- 4a. idem, 1996, 22<sup>e</sup> druk
5. R. van der Meijden e.a., 2000: Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland (in Gorteria 26-4) en ook Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003 (in Gorteria 30-4/5, november 2004)
6. J.E. De Langhe e.a., 1988: Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en aangrenzende gebieden, 2<sup>e</sup> druk; Patrimonium van de Nationale Plantentuin van België; B-1860 Meise
7. K.Lauber & G.Wagner, 1996: Flora Helvetica; 2<sup>e</sup> Auflage, Verlag Paul Haupt, Bern

#### LEGENDA

##### nr.

1 t/m 136 = familienummers volgens Heukels (4), echter gerangschikt in de volgorde in Exkursionsflora von Deutschland (Rothmaler, 2005), die geen familienummers hanteert. Families met het teken # in plaats van een familienummer zijn niet in Heukels opgenomen (of onder een andere familie ondergebracht).

##### naam

wetenschappelijke naam uit Rothmaler, Nederlandse naam zomogelijk uit Heukels (zie ook inleiding) afkortingen:

in Hk = in Heukels

in Lgh = in De Langhe

s.lat = in brede zin (bv. groep soortnamen samengevoegd; in Rothm. vaak vermeld als agg.)

s.str. in strikte zin

SL = standaardlijst (in vorige Heukelse flora's als RH = Rijksbarium)

FB = florbasenummer (in vorige Heukelse flora's als BB = Botanisch Basisregister)

##### locatie

- 1 8 juni: Birgl → Lissendorf; Misselbach
- 2 9 juni: Mirbach → Lammertsbach
- 3 10 juni: Alendorf → Kalvarienberg
- 4 10 juni (avond); Hirdenberg
- 5 11 juni: Blankenheim: Naturschutz "Seidenbachtal"  
's middags: Schlemmershof
- 6 11 juni (avond): A. Eierberg; B Griesheuël; C. moeras bij Alendorf
- 7 12 juni: op reis tussen Birgl en Elst: Eschweiler: "Söttenicher Kalkmühle".

##### comm.

commentaren: de nummers 1 t/m 26 verwijzen naar voetnoten, onderaan de namenlijst; voor sommige bijzondere gevallen wordt nog een literatuurnummer aangehaald; zie dan ook hierboven de lijst LITERATUUR.

tekens in de kolommen

x = soort aanwezig, hetzij bekend geacht door plantenkenner, hetzij ter plaatse benoemd als "velddeterminatie"

+ = 's avonds (of thuis in Nederland) gedetermineerd met plantenmateriaal uit Rothmaler, al of niet aangevuld met Hk. of Lgh.

H = soort gedetermineerd en bovendien bewaard als herbariumexemplaar

Rode-Lijst-codes

GE = gevoelig

KW = kwetsbaar

BE = bedreigd

EB = ernstig bedreigd

VN = verdwenen



nr.	naam	locatie							comm.		
		1	2	3	4	5	6	7			
49	<b>Berberidaceae</b> - Berberisfamilie Berberis vulgaris L. Zuurbes SL 0136								x		
51	<b>Papaveraceae</b> - Papaverfamilie Papaver dubium L. Bleke klaproos SL 0915 Papaver rhoeas L. Grote klaproos SL 0916		x							H	
#	<b>Fumariaceae</b> - ("Duivenkervelfamilie") [in Hk. in fam. 51; Papaverfamilie) Fumaria officinalis L. Gewone duivenkervel SL 0533		x	x							
91	<b>Fagaceae</b> - Napjesdragersfamilie Fagus sylvatica L. Beuk SL 0513		x								
93	<b>Betulaceae</b> - Berkenfamilie Alnus glutinosus (L.) Gaertn. Zwarte els SL 0036 Betula pendula Roth Ruwe berk SL 0140					x				H	
#	<b>Corylaceae</b> - ("Hazelaarfamilie") [in Hk. in fam. 93: Berkenfamilie) Carpinus betulus L. Haagbeuk SL 0270 Corylus avellana L. Hazelaar SL 0366		x			x					
89	<b>Urticaceae</b> - Brandnetelfamilie Urtica dioica L. Grote brandnetel SL 1321		x								
58	<b>Caryophyllaceae</b> - Anjerfamilie Arenaria serpyllifolia L. Gewone zandmuur SL 0089 Cerastium arvense L. Akkerhoornbloem SL 0292 Lychnis flos-cuculi L. [in Hk.: Silene flos-cuculi(L.) Greuter & Burdet] Echte koekoeksbloem SL 0772 Sagina cf. micropetala Rauschert Uitstaande vetmuur SL 1523 Silene dioica (L.) Clairv. Dagkoekoeksbloem SL 0807 Silene latifolia Poiret [in Hk.: S.Lat. ssp.alba (Mill.)Greuter & Burdet; = Melandrium album (Mill.) Garcke] Avondkoekoeksbloem SL 0805 Silene nutans L. Nachtsilene SL 1204 Silene vulgaris (Moench) Garcke Blaassilene SL 1206	x	H	H							2
			H								3
		x		x							
			x			x					
								x			
			x								
				x					x		



nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Dentaria bulbifera L. [in Hk.: Cardamine bulbifera (L.) Crantz] Bolletjeskers FB 2440		H	x					
	Erophila verna agg. [in Hk.: E. verna (L.) Chevall.] Vroegeling SL 0483		x						
	Hesperis matronalis L. Damastbloem SL 1860			x		x	x		
	Thlaspi arvense L. Witte krodde SL 1281		x						
	Thlaspi montanum L. (in Lgh.: Bergboerenkers)							H	
96	<b>Resedaceae</b> - Resedafamilie Reseda lutea L. Wilde reseda SL 1062			x				x	
74	<b>Salicaceae</b> - Wilgenfamilie Populus tremula L. Ratelpopulier SL 0983					x			
76	<b>Euphorbiaceae</b> - Wolfsmelkfamilie Euphorbia cyparissias L. Cipreswolfsmelk SL 0492 Euphorbia helioscopia L. Kroontjeskruid SL 0495 Mercurialis perennis L. Bosbingelkruid SL 0823	x							
			x						
			x	x					
100	<b>Thymelaeaceae</b> - Peperboompjesfamilie Daphne mezereum L. Rood peperboompje SL 0392 KW		x						
#	<b>Monotropaceae</b> - ("Fichtenspargelgewächse") [in Hk.: in fam. 112 Ericaceae - Heifamilie] Monotropa hypopitys L. Stofzaad SL 0834 BE		H						
109	<b>Primulaceae</b> - Sleutelbloemfamilie Anagallis arvensis L. [in Hk.: A. arvensis L. ssp. arvensis] Rood guichelheil SL 0052 Lysimachia nemorum L. Boswederik SL 0781 Lysimachia nummularia L. Peningkruid SL 0782 Primula elatior (L.) Hill Slanke sleutelbloem SL 1014 Besch. Primula veris L. Gulden sleutelbloem SL 1015 KW Besch.					x			
						x			
			x						
		x	x	x					
83	<b>Rosaceae</b> - Rozenfamilie Agrimonia eupatoria L. Gewone agrimonie SL 0013 GE Alchemilla glaucescens Wallr. (in Lgh.: "Blauwgroene vrouwenmantel")		x						6
			H						

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. Eenstijlige meidoorn SL 0369			x					
	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim Moerasspirea SL 0526		x	x					
	<i>Fragaria vesca</i> L. Bosaardbei SL 0529 GE		x						
	<i>Geum rivale</i> L. Knikkend nagelkruid SL 0578 EB	x		x		x			
	<i>Geum urbanum</i> L. Geel nagelkruid SL 0579			x					
	<i>Potentilla anserina</i> L. Zilverschoon SL 1006		x						
	<i>Potentilla erecta</i> (L.) Rauschel Tormentil SL 1008					x			
	<i>Potentilla tabernaemontani</i> Aschers (= <i>P. neumanniana</i> Rchb.) Voorjaarsganzerik SL 1013	H							
	<i>Prunus spinosa</i> L. Sleedoorn SL 1021	x							
	<i>Rosa canina</i> L. Hondsroos SL 1643		x						
	<i>Rosa tomentosa</i> Sm. [in Hk.: <i>R. villosa</i> L.] Viltroos SL 1644 BE					x			
	<i>Rubus idaeus</i> L. Framboos SL 1091					x			
	<i>Sanguisorba minor</i> Scop. [in Hk.: <i>S. minor</i> ssp. <i>minor</i> ] Kleine pimpernel SL 5450 KW	x	x	x					
	<i>Sanguisorba officinalis</i> L. Grote pimpernel SL 1137					x			
	<i>Sorbus aria</i> agg. [in Hk.: <i>S. aria</i> (L.) Crantz] Meelbes FB 5146		x			x			
63	<b>Grossulariaceae</b> - Ribesfamilie <i>Ribes alpinum</i> L. Alpenbes SL 2106		H						
65	<b>Crassulaceae</b> - Vetplantenfamilie <i>Sedum acre</i> L. Muurpeper SI 1175	x							
64	<b>Saxifragaceae</b> - Steenbreekfamilie <i>Chrysosplenium oppositifolium</i> L. Paarbladig goudveil SL 0323					x			
	<i>Saxifraga granulata</i> L. Knolsteenbreek SL 1144 BE		x	x		x			
81	<b>Fabaceae</b> - Vlinderbloemenfamilie <i>Anthyllis vulneraria</i> L. Wondklaver SL 0071 KW	x	x			x		x	
	<i>Astragalus glycyphyllos</i> L. Hokjespeul SL 0118		x						
	<i>Genista pilosa</i> L. Kruipbrem SL 0560 KW		H						



nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Genista tinctoria L. Verfbrem SL 0561 BE					x			
	Genistella sagittalis (L.) Gams (in Lgh.: Pijlbrem)				H	H			
	Hippocrepis comosa L. Paardenhoeftklaver SL 0628	x	x	x	x				
	Lathyrus linifolius (Reichard) Bässler Knollathyrus SL 0711 EB					H			
	Lotus corniculatus L. Gewone rolklover SL 0761		x						
	Medicago lupulina L. Hopklaver SL 0799	x	x	x					
	Onobrychis viciifolia Scop. Espancette S L 0875				x			x	
	Oronis repens L. [in Hk. : O.repens ssp.repens] Kruipend stalkruid SL 0876			x					7
	Sarothamnus scoparius (L.) Wimmer ex Koch [in Hk. : Cytisus scoparius (L.) Link] Brem SL 1140					x			
	Trifolium campestre Schreber Liggende klaver SL 1298		H						
	Trifolium dubium Sibth. Kleine klaver SL 1299			x					
	Trifolium montanum L. (in Lgh. : Bergklaver)		x	x					
	Trifolium pratense L. Rode klaver SL 1305		x						
	Vicia angustifolia L. [in Hk. : V.sativa ssp.nigra (L.) Ehrh.] Smalle wikke SL 5454		x						
	Vicia cracca L. Vogelwikke SL 1369		x	x					
	Vicia hirsuta (L.) S.F.Gray Ringelwikke SL 1370	x							
	Vicia sativa L. FB 1960 een (Voeder-)wikke (FB 1372)	x							
	Vicia sepium L. Heggenwikke SL 1373		x						
	Vicia villosa Roth Bonte wikke SL 2387						x		
101	<b>Aceraceae</b> – (Ahorngewächse) in Hk.: <b>Sapindaceae</b> (incl. Aceraceae e.a.) – Zeeboomfamilie								
	Acer campestre Spaanse aak SL 0001		x						
	Acer platanoides L. Noorse esdoorn SL 1850			x					
107	<b>Balsaminaceae</b> - Balsemienfamilie Impatiens noli-tangere L. Groot springzaad SL 0660					x			

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
78	<b>Linaceae</b> - Vlasfamilie Linum catharticum L. Geelhartje SL 0747 KW	x	x	x		x		x	
80	<b>Oxalidaceae</b> - Klaverzuringfamilie Oxalis acetosella L. Witte klaverzuring SL 0909					x			8
69	<b>Geraniaceae</b> - Ooievaarsbekfamilie Geranium dissectum L. Slipbladige ooievaarsbek SL 0570		x						
	Geranium pratense L. Beemdooievaarsbek SL 0573			x		x			9
	Geranium pyrenaicum Burm.fl. Bermooievaarsbek		x	x					
	Geranium robertianum L. Robertskruid SL 0576	x	x						
	Geranium sanguineum L. Bloedooievaarsbek FB 5072		x						
	Geranium sylvaticum L. Bosooievaarsbek FB 5360	x	x						10
82	<b>Polygalaceae</b> - Vleugeltjesbloemfamilie Polygala calcarea F.W.Schultz (in Lgh.: <i>Kalkvleugeltjesbloem</i> ) Polygala vulgaris L. Gewone vleugeltjesbloem SL 0963 GE	x		x		x		H	
71	<b>Onagraceae</b> - Teunisbloemfamilie Epilobium hirsutum L. Harig wilgenroosje SL 0451			x					
105	<b>Coraceae</b> - Kornoeljefamilie Cornus alba L. (= <i>Witte kornoelje</i> )							H	
131	<b>Apiaceae</b> - Schermbloemenfamilie Aegopodium podagraria Zevenblad SL 0011		x						
	Angelica sylvestris L. Gewone engelwortel SL 0060		x			x			
	Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm Fluitenkruid SL 0070		x						
	Carum carvi L. Karwij SI 0271 GE							H	
	Chaerophyllum temulum L. Dolle kervel SL 0303		x						
	Eryngium campestre L. Kruisdistel SL 0485								x
	Heracleum sphondylium L. Gewone berenklauw SL 0607		x						
	Pastinaca sativa L. een Pastinaak (FB 5466) cf. P.sativa ssp. sativa SL 0922				x				11
	Pimpinella major (L.) Huds. Grote bevernel SL 0940		+						



nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Valerianella locusta (L.) Laterrade (em. Betcke) Veldsla SL 1336	x							13
#	<b>Dipsacaceae</b> – (Kaardebolfamilie) [in Hk. in fam. 133: Kamperfoeliefamilie] Dipsacus sylvestris Huds. [in Hk.: D. fullonum L.] Grote kaardebol SL 0412 Besch. Knautia arvensis (L.) Coulter Beemd kroon SL 0692 GE Succisa pratensis Moench Blauwe knoop SL 1258 GE	x	x	x				x	
#	<b>Hydrophyllaceae</b> – (Phaceliasfamilie) [in Hk. in fam. 113: Ruwbladigenfamilie] Phacelia tanacetifolia Bentham Phacelia SL 1820			H					
113	<b>Boraginaceae</b> - Ruwbladigenfamilie Cynoglossum officinale L. Veldhondstong SL 0385 Echium vulgare L. Slangenkruid SL 0431 Myosotis arvensis (L.) Hill Akkervergeet-mij-nietje SL 0840 Myosotis scorpioides L. [in Hk.: M. scorp. L. ssp. scorpioides] Moerasvergeet-mij-nietje SL 1494 Pulmonaria montana Lej. Smal longkruid SL 1031 VN Symphytum officinale L. Gewone smeerwortel SL 1259		x	H					
117	<b>Solanaceae</b> – Nachtschadefamilie Atropa bella-donna L. Wolfskers SL 0125 KW		x						
120	<b>Scrophulariaceae</b> - Helmkruidfamilie [in Hk. slechts een klein gedeelte als Helmkruid- familie sensu stricto (incl. Buddleja); de rest in Weegbreefamilie nr. 127 (hieronder gemerkt met **) en in Bremraapfamilie nr. 126. (*]  Scrophularia nodosa L. Knopig helmkruid SL 1170 Melampyrum cf. pratense *Hengel SL 0804 Melampyrum sylvaticum L. *(“Wald-Wachtelweizen”) Rhinanthus minor L. *Kleine ratelaar SL 1067 GE Linaria vulgaris Mill. **Viasbekje SL 0745 Microrrhinum minus (L.) Fourn. [in Hk.: Chaenorhinum minus (L.) Lange] **Kleine leeuwenbek SL 0743		x	x			x		14

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Veronica agrestis L. **Akkerereprijs SL 1345		H						
	Veronica arvensis L. **Veldereprijs SL 1347				H				
	Veronica beccabunga L. **Beekpunge SL 1349					x			
	Veronica chamaedrys agg. [in Hk.: V. chamaedrys L.] **Gewone ereprijs SL 1351	x	x						
	Veronica hederifolia agg. [in Hk.: V. hederifolia L.] **Klimopereprijs SL 1352		x						
	Veronica officinalis L. **Mannetjesereprijs SL 1355					x			
	Veronica persica Poiret **Grote ereprijs SL 1358			x					
126	<b>Orobanchaceae</b> - Bremraapfamilie Orobanche teucril Holandre (in Lgh.: Gamanderbremraap)								
#	<b>Globulariaceae</b> - (in Lgh.: Kogelbloemfamilie) Globularia bisnagarica L. [in Lgh.: G. punctata Lapeyr "Gewone kogelbloem"]		x	x	x	H		x	
127	<b>Plantaginaceae</b> - Weegbreefamilie (zie ook in fam. 120) Plantago lanceolata L. Smalle weegbree SL 0946 Plantago media L. Ruige weegbree SL 0949 KW	x		x					
		x	x	x					
123	<b>Lamiaceae</b> - Lipbloemenfamilie Ajuga reptans L. Kruipend zenegroen SL 0024 Betonica officinalis L. [in Hk.: Stachys officinalis (L.) Trev.] Betonie SL 1244 BE Calamintha menthifolium agg. [Clinopodium menthifolium (Host) Stace] Bergsteentijm SL 1142 GE Galeobdolon luteum agg. [in Hk.: Lamiastrum galeobdolon (L.) Ehrend & Polatschek ssp. galeobdolon] Gele dovenetel SL 0702 Lamium album L. Witte dovenetel SL 0700 Lamium maculatum L. Gevlekte dovenetel SL 5475 Lamium purpureum L. Paarse dovenetel SL 0706 Origanum vulgare L. Wilde marjolein SL 0894 Besch. Prunella vulgaris L. Gewone brunel SL 1017	x	x				x		
		x							
			x	x					
			x						
			x						
			x	x					
					x				

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Salvia pratensis L. Veldsalie SL 1128 KW Besch.		x	x	x				
	Stachys sylvatica L. Bosandoorn SL 1246		x						
	Teucrium chamaedrys L. Echte gamander SL 5468 EB			x					
	Teucrium scorodonia L. Valse salie SL 1273					x			
	Thymus praecox Opiz Kruiptijm SL 1420 GE			H					
	Thymus serpyllum L. em. Mill (s.lat.) Kleine tijm SL 1284 BE		x						
134	<b>Campanulaceae</b> - Klokjesfamilie								
	Campanula glomerata L. Kluwenklokje SL 0191 BE Besch.		x	x		H	x		
	Campanula persicifolia L. Prachtklokje SL 0194 Besch.		x						15
	Campanula rotundifolia L. Grasklokje SL 0198 Besch.		x						
	Phyteuma nigrum F.W.Schmidt [in Hk.: Ph.spicatum ssp.nigrum (F.W.Schmidt) Rouy] Zwartblauwe rapunzel SL 0935 KW		+		x	x			16
	Phyteuma orbiculare L. (in Lgh.: Bolrapunzel)					x			
	Phyteuma spicatum L. [in Hk.: Ph.spicatum L. ssp.spicatum] Witte rapunzel SL 0936 KW		+						
136	<b>Asteraceae</b> - Composietenfamilie								
	Antennaria dioica (L.) Gaertn. Rozenkransje SL 0061 EB			x	x				
	Bellis perennis L. Madeliefje SL 0135		x						
	Carduus cf. defloratus L. ("Alpendistel")						x		17
	Carlina vulgaris agg. [in Hk.: C.vulgaris L.] Driedistel SL 0269 KW			x				x	
	Centaurea montana L. Bergcentaurie FB 5034		x						
	Centaurea scabiosa L. Grote centaurie SL 0284 KW		x					x	
	Cirsium palustre (L.) Scop. Kale jonker SL 0335		x			x			
	Cirsium vulgare (Savi) Ten. Speerdistel SL 0336		x						
	Crepis biennis L. Groot streepzaad SL 0371	x	x						
	Crepis paludosa (L.) Moench Moerasstreepzaad SL 0373 KW					H			
	Doronicum grandiflora Lamk. ("Grootbloemige voorjaarszonnebloem")				H				
	Hieracium aurantiacum L. Oranje havikskruid SL 0611			x					

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Hieracium pilosella L. Muizenoor SL 0621	x	x	x					
	Lactuca serriola L. Kompassla SL 0699		x	x					
	Leontodon hispidus L. Ruige leeuwentand SL 0726 KW	x	x						
	Leucanthemum vulgare agg. [in Hk. : L.vulgare Lamk.; = Chrysanthemum leucanthemum L.] Gewone margriet SL 0319		x						
	Matricaria discoidea DC Schijfkamille SL 0796		x						
	Mycelis muralis (L.) Dum Muursla SL 0839		x						
	Senecio germanicus Wallr. (= S. nemorensis L. p.p.; = S. jacquinius Rchb.) [in Lgh. : S. nemorensis L.; = S. jacquin.] [in Hk. : S. nemorensis L.; = S. fuchsii C.C.Gmel.] Schaduwkruiskruid SL 1187		x						18
	Senecio jacobaea L. [in Hk. : Jacobaea vulgaris P.Gaertn. ssp.vulgaris] Jakobskruiskruid SL 5497	x							
	Sonchus asper (L.) Hill Gekroesde melkdistel SL 1224		x						
	Tanacetum vulgare L. Boerenwormkruid SL 1260				x				
	Tragopogon orientalis L. [in Hk. : T.pratensis ssp.orientalis (L.) Čelak] Oosterse morgenster SL 1292 BE					x			
	Tragopogon pratensis L. [in Hk. : T.pratensis L. ssp. pratensis] Gele morgenster SL 2418	x	x	x		x			
	Tripleurospermum maritimum agg. (= o.a. T. perforatum (Mérat) Lainz) [in Hk. : T. maritimum (L.) W.D.J.Koch] Reukeloze kamille SL 0796				x				
	Tussilago farfara L. Klein hoefblad SL 1316		x						
25	<b>Alismataceae</b> - Waterweegbreefamilie Alisma plantago-aquatica L. Grote waterweegbree SL 0028						x		
#	<b>Liliaceae</b> - ("Liliengewächse") in Heukeis verdeeld in de volgende vier families: 33. <b>Liliaceae</b> - Liefamilie (met slechts 4 geslachten) 34. <b>Colchicaceae</b> - Herfsttijloosfamilie (met 1 geslacht) 37. <b>Asparagaceae</b> - Aspergefamilie (met 11 geslachten) 39. <b>Alliaceae</b> - Lookfamilie (met 1 geslacht)								
	39. Allium ursinum Daslook SL 0034 Besch.		x						
	34. Colchicum autumnale L. Herfsttijloos SL 0345 BE Besch.			x					
	37. Maianthemum bifolium (L.) F.W.Schmidt Dalkruid SL 0786					x			

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	37. <i>Polygonatum multiflorum</i> (L.) All. Gewone salomonszegel SL 0964				x				
	37. <i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce Welriekende salomonszegel SL 0965		x						
	37. <i>Polygonatum verticillatum</i> (L.) All. Kranssalomonszegel SL 0966 BE					x			
32	<b>Trilliaceae</b> - Eenbesfamilie [in Hk.: Meianthiaceae] <i>Paris quadrifolia</i> L. Eenbes SL 0920 KW		x						
35	<b>Orchidaceae</b> - Orchideeënfamilie <i>Aceras anthropophorum</i> (L.) Ait. fil. [in Hk.: <i>Orchis anthropophorum</i> (L.) All.] Poppenorchis SL 0003 KW Besch.		x	x			x	x	
	<i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce Bleek bosvogeltje SL 0289 KW Besch.		x	x		x		x	
	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó [in Hk.: <i>D. maculata</i> (L.) Soó ssp. <i>maculata</i> ] Gevlekte orchis SL 0885 KW Besch.					x	x		19
	<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Besser Bruinrode wespenorchis SL 0459 KW Besch.							x	
	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br. Grote muggenorchis SL 0593 EB Besch.			x	x	x	x	x	
	<i>Himantoglossum hircinum</i> (L.) Spreng. [in Hk.: <i>H. hircinum</i> (L.) Koch] Bokkenorchis SL 0627 GE Besch.						x		
	<i>Listera ovata</i> (L.) R.Br. [in Hk.: <i>Neottia ovata</i> (L.) Bluff & Fingerh.] Grote keverorchis SL 0750 KW Besch.	x	x	x	x	x	x	x	
	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) L.C.Richard Vogelnestje SL 0861 EB Besch.		x	x					
	<i>Ophrys apifera</i> Huds. Bijenorchis SL 0880 Besch.							x	
	<i>Ophrys insectifera</i> L. em L. Vliegenorchis SL 0881 EB Besch.	x	x	x	x			x	
	<i>Orchis mascula</i> (L.) L. Mannetjesorchis SL 0887 EB Besch.	x	x	x	x	+		x	
	<i>Orchis militaris</i> L. Soldaatje SL 0888 BE Besch.			x					
	<i>Orchis militaris</i> x <i>anthropophora</i> (bastaard tussen Soldaatje en Poppenorchis)			x					20
	<i>Orchis purpurea</i> Huds. Purperorchis SL 0891 KW Besch.							x	
	<i>Orchis ustulata</i> L. [in Hk.: <i>Neotinea ustulata</i> (L.) R.M.Bateman, Pridgeon & M.W.Chase] Aangebrande orchis SL 0893 VN Besch.	x			x		x	x	
	<i>Platanthera chlorantha</i> (Custer) Rchb. [in Hk.: <i>P. montana</i> (F.W.Schmidt) Rchb.] Bergnachtorchis SL 0951 KW Besch.	x	x	x				x	
42	<b>Juncaceae</b> - Russenfamilie <i>Juncus effusus</i> L. Pitrus SL 0680					x			



nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Luzula campestris (L.) DC. Gewone veldbies SL 0766			H		H			
	Luzula luzuloides (Lamk.) Dandy & Wilmott Witte veldbies SL 0769		H			H			
43	<b>Cyperaceae</b> - Cypergrassenfamilie								
	Carex digitata L. Vingerzegge SL 0222 BE		H						
	Carex divulsa Stokes (niet in Rothmaler) Groene bermzegge SL 1611 KW		H						21
	Carex flacca Schreber Zegroene zegge SL 0232	x	x	H					
	Carex hirta L. Ruige zegge SL 0235					H			
	Carex hostiana DC. Blonde zegge SL 0236 BE					H			
	Carex montana L. (in Lgh.: Bergzegge)	H	x	x					
	Carex muricata L. agg. [in Hk.: C. muricata L.] Dichte bermzegge SL 0243 BE		H	x					22
	Carex nigra (L.) Reichard Zwarte zegge SL 0244						x		
	Carex pallescens L. Bleke zegge SL 0247 KW					H			
	Carex panacea L. Blauwe zegge SL 0248					x	x		
	Carex paniculata L. Pluimzegge SL 0249					x			
	Carex pilulifera L. Pilzegge SL 0251			H					
	Carex remota L. Ijle zegge SL 0258					H			
	Carex cf. spicata Huds. [in Rothm. waarschl. in muricata agg.] Gewone bermzegge SL 0262					H			23
	Carex sylvatica Huds. Boszegge SL 0264	x	x			x			
	Carex tomentosa L. Viltzegge SL 0265 VN (GE)		H						
	Eleocharis uniglumis (Link) Schult. Slanke waterbies SL 0440						H		
	Scirpus sylvaticus L. Bosbies SL 1160					x			
44	<b>Poaceae</b> - Grassenfamilie								
	Alopecurus geniculatus L. Geknikte vossenstaart SL 0040					H			
	Alopecurus pratensis L. Grote vossenstaart SL 0042		x						
	Anthoxanthum odoratum agg. [in Hk.: A. odoratum L.] Gewoon reukgras SL 0066					x			
	Arrhenatherum elatius (L.) J. & C. Presl Glanshaver SL 0096		x						

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
	Avenula cf. pratense (L.)Dum. [in Hk. : Helictotrichon pratense (L.) Pilg.] Beemd haver SL 0603 GE				H				24
	Avenula pubescens (Huds.)Dum. [in Hk. : Helictotrichon pubescens (Huds.)Pilg.] Zachte haver SL 0604			x	H				
	Briza media L. Bever tjes SL 0153 KW	x	x	x					
	Bromus erectus Huds. [in Hk. : Bromopsis erecta (Huds.) Holub] Bergdravik SL 0157 GE	x		x	H				
	Bromus hordeaceus L. Zachte dravik SL 2337		x						
	Bromus inermis Leyser [in Hk. : B. inermis (Leys.)Holub ssp.inermis] Kweekdravik SL 0159							H	
	Cynosurus cristatus L. Kamgras SL 0386 GE		x	x		x			
	Dactylis glomerata L. Kropaar SL 0390		x						
	Deschampsia cespitosa (L.) P.B. Ruwe smele SL 0397					x			
	Festuca cf. altissima All. (in Lgh. : Boszwenkgras)		x						25
	Holcus lanatus L. Gestreepte witbol SL 0631		x						
	Holcus mollis L. Gladde witbol SL 0632					x			
	Koeleria macrantha (Ledeb.) Schult. Smal fakkelgras SL 0693			H	H			H	26
	Koeleria pyramidata (Lamk.)P.B. Breed fakkelgras SL 0695 KW							H	
	Lolium perenne L. Engels raai gras SL 0756			x					
	Melica nutans L. Knikkend parelgras FB 5090		H	H					
	Milium effusum L. Bosgierstgras SL 0626		x			x			
	Poa nemoralis L. Schaduwgras SL 0956		x	x					
	Sesleria albicans Kit. ex Schult. [in Hk. : S.albicans Schult.] Blauwgras SL 1194 VN		x	x					
	Trisetum flavescens (L.) P.B. Goudhaver SL 1312 GE			x	H				
22	<b>Araceae</b> - Aronskelkfamilie Arum maculatum L. Gevlekte aronskelk SL 0103			x					

307 totaal  
 taxa (= soorten, s.lat.soorten (of agg.-soorten), ondersoorten)  
 deze keer bij de optelling onderaan niet gespecificeerd, wegens grote verschillen van opvattingen  
 tussen Heukels en Rothmaler.

## commentaren

1. Jeneverbes; vondst 9 juni op afstand gezien en ingeschreven als cf.; op 10 juni een groot jeneverbessenveld gezien, dicht bij en daarmee met voldoende betrouwbaarheid als veldterminatie van de Gewone jeneverbess
2. Akkerhoombloem, slechts één keer bewust waargenomen en te weinig om mee te nemen voor determinatie; daarom als cf. ingeschreven
3. Uitstaande vetmuur; rijpe vruchten (plus de kelkbladen daaromheen) die nodig zijn voor determinatie (voor verschil tussen Uitstaande en Donkere vetmuur) blijken bij het meegenomen materiaal (N.B. bewaard in herbarium) nog niet aanwezig te zijn; de rest van het uiterlijk pleit voor Uitstaande vetmuur, dus cf.
4. een Scheefkelk (geen officiële Nederlandse naam voor *Arabis hirsuta*); vondst van 8 juni vluchtig gezien, daarmee als cf.; vondst van 9 juni veldterminatie → goedgekeurd
5. Heukels heeft deze soort in twee ondersoorten gesplitst (Rothmaler niet !!). Onze vondst van 10 juni, thuis gedetermineerd blijkt te zijn de Ruige scheefkelk te zijn.
6. Vrouwenmantel; bladen aangeleverd aan ondergetekende met de naam *A. glaucescens*, voor zo ver mogelijk gedetermineerd met deze ± blauwgroene behaarde bladen uit Schmeil-Fitschen (2003); (volgens De Langhe als Blauwgroene vrouwenmantel) en zodanig bewaard.
7. Stalkruid; in Heukels de soort *O. repens* met twee ondersoorten; in Rothmaler zijn ze twee zelfstandige soorten; onze vondst is zonders doorns en is bovendien nog vegetatief (bloemen nog niet aanwezig), dus cf. *O. repens* L. ssp. *repens*
8. Klaverzuring; vondst nog niet in bloei; het model pleit het meest voor de Witte klaverzuring, dus cf.
9. (zie ook 10); de vondsten van 10 en 11 juni (beide overdag) zijn iets nauwkeuriger bekeken en ingeschreven als *G. pratensis* s. str. (Beemd ooevaarsbek)
10. (zie ook 9); Bos- en Beemdooeivaarsbekken zijn moeilijk te onderscheiden; de vondsten van 8 en 9 juni zijn gedaan in bosterrein en ingeschreven als *G. sylvaticum* (Bosooeivaarsbek)
11. Pastinaak; vegetatief gevonden, maar kan bijna niet missen, dus als cf.; (in Heukels met twee ondersoorten)
12. een Walstro; oorspronkelijk aangemeld met de Nederlandse naam Kalkwalstro en met de wetenschappelijke naam *Galium saxatile*; deze namen passen echter niet bij elkaar: Kalkwalstro heet *G. pumilum* en de soort *G. saxatile* heet Liggend walstro. Volgens Heukels groeit Kalkwalstro op kalkgraslanden (dus bv. in de Eifel) en Liggend walstro op zure bodem. Volgens Rothmaler zijn beide "kalkmeidend" !!. Helaas is geen herbariummateriaal meegekomen, zodat hier arbitrair gekozen is voor *G. cf. saxatile*
13. Veldsla; gezien op 8 juni, als veldterminatie met *V. locusta*; een geslacht met 4 soorten (in Heukels), of 6 soorten (in Rothmaler), waarvan de (Gewone) veldsla matig algemeen is en de overige zeldzaam zijn; daarom deze vondst als cf.
14. Hengel; in het veld op 10 juni opgeschreven als *Melampyrum pratense*; de andere soort in hetzelfde geslacht is in Heukels uitgesloten, omdat die een bontgekleurde bloemtros moet hebben terwijl de onze eenvoudig geel en groen is; nu blijkt Rothmaler geen twee maar vijf soorten in dat geslacht te hebben, onze vondst is dan cf.; op 11 juni is daarom nauwkeurige gekeken naar onze vondst (maar wel met een iets ander uiterlijk !), die daarmee benoemd is als *M. sylvaticum* → zie hieronder.
15. Prachtklokje; bij onze vondst waren de bloemen nog in knop, desondanks zijn wij overtuigd van een correcte naamgeving
16. Rapunzel; een albino van de Zwartblauwe is moeilijk te onderscheiden van de Witte; goed ontwikkelde en nog gave grondbladen zijn daarvoor nodig
17. een distel met ongeveerd pappus, dus een *Carduus*; thuis gedetermineerd uit Rothmaler en ook afbeelding nagekeken uit Rothmaler Atlasband en ook uit (gekleurde !) *Flora Helvetica* (7); lijkt het meest *C. defloratus* (zit niet in Heukels, dus geen Nederlandse naam, dus "Alpendistef"); alleen de stengelbladen zijn iets te dicht bij het bloemhoofdje geplaatst. Exemplaar daarna in Leiden vergeleken met de collecties in het Rijksherbarium (= Nat.Herb.Ned.), ook daar de keuze gedaan voor *Carduus cf. defloratus*
18. Schaduwkruiskruid; Rothmaler heeft twee soorten, die ieder een half synoniem hebben, nl. *Senecio germanicus* Wallr. (= *S. nemorensis* L. pp.) en *S. hercynicus* Herborg (= *S. nemorensis* L. pp.); de *germanicus* heeft bovendien het synoniem *S. jacquinianus* Rchb. die in De Langhe gebruikt is als zijn synoniem van *S. nemorensis* L. s. str.; via De Langhe kom je bij Heukels terecht op *S. nemorensis* s. str. (= *S. fuchsii*)
19. Gevlekte orchis; volgens Rothmaler moeilijk te onderscheiden van de Bosorchis, maar toch nog wel als twee zelfstandige soorten; Heukels beschouwt ze daarom als twee ondersoorten; daarom krijgt de "grote" soort geen Nederlandse naam maar wel de code Rode-Lijst + Beschermd en de ondersoort *D. maculata* ssp. *maculata* heet dan Gevlekte orchis.

20. bastaard tussen Soldaatje en Poppenorchis; in Rothmaler geen bastaarden vermeld, in Heukels en in De Langhe wel, maar niet deze; vondst van 10 juni is benoemd door Atte van den Berg, die veel ervaring heeft in de Orchideeënfamilie
21. Groene bermzegge; vondst van 9 juni: gedetermineerd uit Heukels (en misschien ook uit De Langhe); in beide boeken staat *C. divulsa* naast *C. muricata*; in Rothmaler is *divulsa* niet vermeld, maar *C. muricata* met agg. in plaats van L.
22. Dichte bermzegge; vondsten van 9 en 10 juni: gedetermineerd uit Heukels (en misschien ook uit De Langhe), als *muricata* s.str. → in Rothmaler dus als *C. muricata* agg.
23. Gewone bermzegge; vondst van 11 juni: gedetermineerd uit Heukels (en evt. ook uit De Langhe); ook deze zit in Rothmaler als *C. muricata* agg.
24. Beemd haver; vondst van 10 juni (avond); ondanks determinatie van bewaard exemplaar geen 100% zekerheid
25. Boszwenkgras; vondst van 9 juni: ondanks determinatie (uit De Langhe, want niet in Nederland) geen 100% zekerheid
26. Smal fakkelgras; de vondsten van alle drie data zijn gedetermineerd en bewaard als herbariummateriaal. De vondst van 10 juni was wat atypisch van model en leek meer op *K. vallesiana*, maar het meegenomen exemplaar is vergeleken met de collecties in Leiden (Nat.Herb.Ned.) en daarmee toch de naam *K. macrantha* kreeg, want de stengelbasis was wel "zwiebelvormig verdickt" maar die was niet "ingehüllt von geschlängelte abgestorbenen Blattscheiden"

opgesteld door Ger van Zanen  
augustus 2006

## TOTAALLIJST PADDENSTOELEN

K.N.N.V.-reis 8 t/m 12 juni 2006

Birgel, Eifel

De indeling van de lijst is in grote lijnen gelijk aan die, welke door Ger van Zanen is opgesteld voor de K.N.N.V.-reizen naar o.a. Jena, Waltensburg en Val Sinestra en die ook door mij voor genoemde reizen zijn gebruikt.

### SOORTNAMEN

Zowel de wetenschappelijke naam als de Nederlandse naam zijn ontleend aan "Het Overzicht van de Paddenstoelen in Nederland" (1). Bovendien is bij de soortnaam het codenummer toegevoegd, waaronder de soort staat geregistreerd. Staat de soort in de Rode Lijst (2) dan is dit eveneens vermeld. Behalve voor de naamgeving is ook de rangschikking van het paddenstoelenrijk in 6 groepen uit "Het Overzicht" gevolgd. Aangezien de rang van deze groepen in de taxonomie nog niet is opgehelderd is in "Het Overzicht" afgezien van een verdere onderverdeling. De geslachten zijn alfabetisch in de betreffende groep geplaatst en de soorten, zonodig, eveneens alfabetisch in het betreffende geslacht.

### OVER DE VOLLEDIGHEID EN DE BETROUWBAARHEID

Daar paddenstoelen gedurende het gehele jaar kunnen voorkomen (elke soort in zijn eigen periode, enkele soorten zijn zelfs meerjarig) zal het duidelijk zijn dat een grondige inventarisatie gedurende een zo korte reis uitgesloten is.

De meeste determinaties zijn macroscopisch gedaan met behulp van "Guide des Champignons de France et d'Europe" (3), "Pareys Buch der Pilze" (4) en "Der grosse Kosmos Pilzfürher" (5). Van een kritische soort is, voor zover mogelijk, de definitieve determinatie thuis gedaan.

Verder wil ik Ger van Zanen bedanken voor zijn hulp bij het op naam brengen van de diverse soorten en natuurlijk ook de deelnemers die mij op de hoogte brachten van hun vondsten.

### LITERATUUR

De nummers 1 t/m 5 zijn hierboven genoemd, nummer 6 in de paragraaf commentaar na de soortenlijst.

1. E.Arnolds, Th.W.Kuyper & M.E.Noordeloos, 1995: Overzicht van de Paddenstoelen in Nederland; Ned.Myc.Ver., Wijster
2. E.J.M.Arnolds & G. van Ommering, 1996: Bedreigde en kwetsbare paddenstoelen in Nederland, Rapport IKC Natuurbeheer nr. 24; Wageningen
3. Régis Courtecuisse & Bernard Duhem, 1994: Guide des Champignons de France et d'Europe ; Lausanne
4. Marcel Bon, 1988 : Pareys Buch der Pilze ; Hambur und Berlin
5. Hanse. Laux, 2001 : Der grosse Kosmos Pilzfürher ; Stuttgart
6. Walter Jülich, 1984 : Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze ; Stuttgart – New York

### LEGENDA

#### Rode-Lijst-codes

zie Plantenlijst (GE, KW, BE, EB, VN)

#### verder enkele opmerkingen

cf. bij de naam staande houdt in dat we niet 100% zeker zijn van de naam

s.lat. (afgekort tot s.l.) bij de naam houdt in dat er onder deze naam nog andere soorten beschreven kunnen zijn (s.l. = in brede zin)

De vondsten zijn ingeschreven in de kolommen, die corresponderen met de plantenlijst. In de paddenstoelenlijst worden in de kolommen de volgende tekens gebruikt:

- x gezien door Atte
- + gezien door Ger
- = gezien door beide

locatie

- 1 8 juni: Birgl → Lissendorf: Misselbach
- 2 9 juni: Mirbach → Lammertsbach
- 3 10 juni: Alendorf → Kalvarienberg
- 4 10 juni (avond) : Hirdenberg
- 5 11 juni: Blankenheim: Naturschutz "Seidenbachtal"  
(’s middag nog Schlemmershof)
- 6 11 juni (avond): A. Eierberg, B. Griesheuel, C. moeras bij Alendorf
- 7 12 juni: op reis tussen Birgl en Elst: Eschweiler: "Söttenicher Kalkmüde"

nr.    naam

locatie

comm.

	<u>locatie</u>							<u>comm.</u>
	1	2	3	4	5	6	7	
1.	<b><u>Agaricales</u></b> - Plaatjeszwammen							
	Incl. Boleten							
		=	=					
		Agaricus silvaticus Schaeff.: Fr. Schubbig boschampion 001.38.0						
		=						
		Agrocybe praecox (Pers.: Fr.) Fay Vroege leemhoed 002.09.0						
					=			
		Amanita rubescens Pers.: Fr. Parelamaniet 003.15.0						
		=		=			=	
		Boletus luridus Schaeff.: Fr. Netstelige heksenboleet 010.12.0 KW						
								?
		Hygrocybe cf. chlorophana (Fr.: Fr.) Wünsche Gele wasplaat 059.05.0 KW						
					=			
		Megacollybia platyphylla (Pers.: Pers.) Kotl. & P. Breedplaatstreephoed 099.04.0						
		=						
		Mycena galericulata (Scop.: Fr.) S.F.Gray Helmmycena 091.30.0						
		=						
		Psathyrella candolleana (Fr.: Fr.) Maire Bleke franjehoed 116.07.0						
2.	<b><u>Aphylophorales</u></b> – Plaatjesloze vlieszwammen (Buisjeszwammen, Stekelzwammen, Korstzwammen, enz.)							
		=		=				
		Fomitopsis pinicola (Swartz.: Fr.) P.Karst. Roodgerande houtzwam 317.01.0						
		=			=			
		Ganoderma lipsiense (Batsch) Atk. Platte tonderzwam 319.01.0						
		=						
		Heterobasidion annosum (Fr.: Fr.) Bref. Dennemoorder 328.01.0						
			=					
		Phellinus tuberculatus (Baumg.) Niemalä Boomgaardvuurzwam 374.09.0						
		=						
		Polyporus ciliatus Fr.: Fr. Voorjaarshoutzwam 382.04.9						
					=			
		Stereum cf. rugosum (Pers.: Fr.) Fr. Gerimpelde korstzwam 409.04.0						
		=						
		Trametes gibbosa (Pers.: Fr.) Fr. Witte buitzwam 417.01.0						
		=		=				
		Trichaptum abietinum (Pers.: Fr.) Ryvarden Paarse dennezwam 420.01.0						
4.	<b><u>Gasteromycetes</u></b> - Bulkzwammen							
					=			
		Bovista nigrescens Pers.: Pers. Zwartwordende bovist 202.04.0						
						=		
		Vascellum pratense (Pers.: Fr.) Kreisel Afgeplatte stuifzwam 231.01.0						

nr.	naam	locatie							comm.
		1	2	3	4	5	6	7	
5.	<b><u>Ascomycotina</u></b> - Zakjeszwammen (Bekerzwammen, enz.) Cailoria neglecta (Lib.) Hein Brandnetelschijfje 568.01.0 Leptosphaeria acuta Karst. geen Nederl. naam 719.01.0 Leptosphaeria maculans (Desm.) Ces. & De Not. geen Nederl. naam 719.03.0 Mycosphaerella superflua (Auersw.) Petrak geen Nederl. naam 722.03.0		+						
6.	<b><u>Myxomycotina</u></b> - Slijmzwammen Lycogala epidendrum (L.) Fr. Bloedwei (Blote biljetjes) 929.02.0				+				
totaal 23 ( of misschien zelfs 25) soorten									

commentaren

- nr. ? soort is waargenomen en achteraf ingeschreven, maar datum en locatie zijn niet te achterhalen
- a. Er zijn nog twee ascomyceten opgestuurd naar dr. G. Verkley van het Centraal Bureau voor Schimmelcultures ter determinatie (ik hoop dat hij er uitkomt, want ze waren nog jong; zie hier boven : 23 → 25 !)
- b. De gevonden ascomyceten zijn zeer algemeen op dode brandnetelstengels.

opgesteld door Atte van den Berg  
 augustus 2006

